

**СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ПСИХОЛОГО-
ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬО-РОЗВИТКОВОГО ПРОСТОРУ
В СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ**

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної
онлайн-конференції
(м. Харків, 23 травня 2023 рік)**

**Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної військової адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
The Institute on Community Integration (ICI) at the University of Minnesota (USA)
Educational foundation EduFuture (Finland)
Belgian Education Council (Belgium)**

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-РОЗВИТКОВОГО ПРОСТОРУ В СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції
(м. Харків, 23 травня 2023 рік)**

Харків
2023

УДК 378:[316.613+159.9+37]-048.42(062.552)

С 69

Редакційна колегія:

Пономарьова Г. Ф. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник народної освіти України, Почесний громадянин Харківської області, ректор – голова;

Степанець І. О. – кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи – заступник голови.

Члени редакційної колегії:

Прокопенко А. О. – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач аспірантури;

Дмитренко К. А. – кандидат педагогічних наук, доцент, учений секретар;

Тупиця А. І. – керівник навчально-методичного відділу;

Демченко Н. Д. – кандидат філологічних наук, доцент;

Купіна О. В. – методист.

Відповідальність за якість і достовірність матеріалів
несуть автори публікацій.

С 69 Соціокультурні та психолого-педагогічні аспекти організації освітньо-розвиткового простору в сучасному закладі освіти : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (23 травня 2023 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради [Електронне видання]. – Харків : ХГПА, 2023. – 500 с.

До матеріалів Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції включені доповіді науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої, загальної середньої та дошкільної освіти, аспірантів, здобувачів.

Тематика матеріалів збірника охоплює питання, що стосуються розвитку освітнього простору сучасного закладу освіти, проблем інклюзії в освіті, взаємодії закладу освіти і сім'ї в контексті формування сприятливого просторово-виховного оточення здобувача освіти, моніторингу якості освіти тощо.

УДК 378:[316.613+159.9+37]-048.42(062.552)

© Харківська гуманітарно-педагогічна академія, 2023

СПІВПРАЦЯ ІЗ БАТЬКАМИ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЗАХОДІВ ІЗ ПОПЕРЕДЖЕННЯ БУЛІНГУ В ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ МОЛОДШОЇ ШКІЛЬНОЇ ЛАНКИ

Гордієнко Н. М., Попівца І. І.

Актуальність проблеми. Останнім часом шкільні практики – педагоги, соціальні педагоги та психологи, а також громадські організації, що опікуються безпечним розвитком дітей, наголошують на тривожних тенденціях появи явища булінгу у шкільному дитячому середовищі. Особливо занепокоює ця ситуація у контексті війни в Україні, яка провокує делінквентну поведінку навіть у дорослих. Діти ж, які ще не мають стійкої сформованої особистісної позиції та усвідомленої цінності життя, здоров'я та власності іншої людини виявляються незахищеними у ситуації невизначеності або аномії. Саме тому завдання підтримки молодого покоління у такий складний період життя країни, озброєння знаннями та уміннями, що допоможуть їм бути стійкими та впевненими у собі набуває нагальності. Проте у розгортання системи профілактики булінгу неможливе без залучення батьків – осіб, які є найбільш значимими та впливовими для дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми булінгу в шкільному середовищі піднімаються у багатьох наукових дослідженнях. Зокрема, репрезентативними є дослідження Фонду ООН Юнісеф в Україні, проведені у 2017 році. Результати дослідження виявили, що 67 % дітей в Україні стикалися з проблемою булінгу, а 24 % дітей стали жертвами цього явища. Аналізуючи ці дані В. Андрєєнкова, В. Мельничук, О. Калашник звертають увагу, на те, що така ситуація вимагає розбудови багатокомпонентної системи первинної та вторинної профілактики, зокрема, із залученням батьків дітей [4]. Група авторів Л. Найдьонова, Ю. Букіна, Л. Григоровська, Н. Дятел, вивчаючи проблему діагностування (виявлення) булінгу в дитячому середовищі також наголошують на надзвичайно важливій ролі батьків у цьому процесі, адже саме вони за опосередкованими ознаками можуть першими виявити проблеми своєї дитини та вчасно запобігти ускладненням [2]. Г. Лешук піднімає питання найбільш універсального засобу профілактичної роботи з попередження булінгу це – насичення соціально-освітнього середовища ненасильницькою комунікацією, яка розглядається авторкою як основа для досягнення консенсусу між всіма учасниками міжособистісної взаємодії – фахівцями – дітьми – батьками. Авторка доводить, що ненасильницька комунікація, будучи фінансово не затратною, є незамінним інструментом налагодження ефективної міжособистісної взаємодії особливо в умовах загострення соціальних криз, зокрема, спровокованих воєнними подіями [1].

Мета дослідження полягає у вивченні можливостей закладу середньої освіти у залученні батьків до співпраці у питаннях попередження виникнення явища булінгу у дитячому середовищі молодшої шкільної ланки.

Виклад основного матеріалу. Невід’ємною складовою системи первинної профілактики насильства щодо дитини молодшого шкільного віку є проведення заходів з батьками, орієнтованих на створення умов для набуття ними навичок ефективної взаємодії та ненасильницької комунікації, що є основою виховання гармонійно розвиненої особистості.

Етапи роботи з батьками передбачають проведення діагностування та виявлення стану ставлення батьків до питання проблем булінгу, їхньої усвідомленості щодо важливості цього процесу, виявлення родин, де стосунки між батьками та дітьми носять деструктивний характер з ознаками насилля. Тільки після цього можна планувати зміст заходів та продумувати шляхи їхньої реалізації.

До завдань, які мають бути вирішені у процесі співпраці із батьками:

1. Ознайомлення батьків з основними теоретичними положеннями, а також нормативно-правовими актами щодо попередження насильства.
2. Ознайомлення батьків із основами діагностування проявів булінгу та кібербулінгу, причинами їхнього виникнення та наслідками для подальшого розвитку та становлення дитини.
3. Активізація виховної функції сім’ї шляхом залучення батьків до оволодіння спектром знань, умінь і навичок, які стають у нагоді під час виховання дітей молодшого шкільного віку
4. Набуття батьками умінь ефективної взаємодії та спілкування з дітьми без агресії, конфліктів та дотриманням норм ненасильницької міжособистісної комунікації.
5. Набуття батьками навичок побудови гармонійних дитячо-батьківських відносин у родині.
6. Залучення батьків до виконання дітьми завдань програми попередження булінгу, підтримка дітей.

В умовах дистанційного навчання, взаємодія з батьками може відбуватися шляхом комунікування з важливих нагальних питань у чаті класу (Viber, Telegram тощо), організації батьківських зборів з використанням платформ Zoom або Meet. Такі заходи можуть включати елементи семінарів, тренінгів, бесід, майстер-класів, обговорень. Крім цього, батьки можуть отримувати наочну інформацію у вигляді електронних буклетів, інформаційних аркушів, а також бібліотеку гіперпосилань на важливі джерела інформації (посібники для батьків, відомості про заклади, що надають спеціалізовану допомогу постраждалим від булінгу дітям, нормативно-правові документи тощо).

Проведення з батьками он-лайн зустрічей має систематизувати всі ці інтервенції вчителя та аргументувати їх цінність. З досвіду нашої роботи

із батьками 4-го класу, ми дійшли висновку про доцільність планування та проведення протягом навчального року серії 5 зустрічей з батьками з інтервалом у 3–4 тижні.

Перша зустріч має мати організаційно-актуалізуючий характер: обговорення результатів опитування за анкетною для батьків, визначення напрямів профілактичної роботи у класі, аргументування батькам проблеми булінгу та кібербулінгу. Крім цього, предметом обговорення з батьками на першій зустрічі має стати наслідки психічного травмування під час війни, адже воно також може провокувати такі стани дитини, як: зміна поведінки, зниження успішності, обмеження кола спілкування, унаслідок чого стають предметом цькування у класі [3]. І тут ключову роль в унормуванні психо-емоційних станів стає усвідомленість батьків щодо своєї підтримуючої ролі, адже, за твердження кризисних психологів В. Панок, Ю. Луценко, J. Voettcher [3] дитина може «заразитися» від дорослого тривого, страхами та агресією, так само може перейняти спокій, врівноваженість, розсудливість. Тому головним гаслом дорослих поруч із дитиною має стати фраза «Спокійний дорослий – спокійна дитина!». Тому у процесі цього заняття батькам важливо опанувати вправи стабілізації психічних станів: навчитись разом з дитиною виконувати дихальні вправи; коректно говорити про ситуацію; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; усвідомлювати, що нові прояви у поведінці можуть бути пов'язані з тими складними переживаннями, емоціями, які відчуває дитина у зв'язку із війною, втратою, переїздом; знати, що корисно для дитини у складні моменти (обстріл, сирени тощо): наприклад, запропонувати дитині намалювати, вивчити скоромовку, порахувати, відгадати ребус тощо; активно слухати, торкатися та обіймати; грати в ігри, які пропонує дитина, не знецінювати переживання та скарги дитини.

Аналіз анкетування, проведеного нами у 2022 році з 30 батьками 4-го класу з використанням Анкети для батьків (авт. О. Юрчик) дозволив виявити, що чимало батьків недостатньо обізнані у психолого-педагогічних питаннях, зокрема, серед поширених методів впливу на дитину є сварка і побиття. Більшість батьків широко не застосовують переконання, особистий приклад, позитивне підкріплення, підтримка, похвала, організація ситуацій успіху тощо як найбільш конструктивні методи впливу.

Отримані нами результати стали основою для змістового насичення подальшої роботи із батьками.

Друга зустріч на тему «Гармонізація дитячо-батьківських стосунків» спрямована на усвідомлення батьками значення гармонійних стосунків із дітьми, опанування методами міжособистісної взаємодії. Завдання, що стоять перед класним керівником такі: обговорити проблему дитячо-батьківських стосунків та стилей виховання в родині; визначити пріоритети гармонійних відносин у родині; розкрити значення зростаючої самостійності дитини для її

подальшого психо-соціального розвитку; вправляти батьків у рівноправному комунікуванні із дитиною.

Для реалізації цих завдань можна використати такі вправи, як:

– Вправа «Моя дитина...» [6], яка спрямована на розвиток позитивного ставлення до дитини, допомагає виділити й усвідомити її позитивні риси, забезпечує емоційне зближення батьків та дітей. Вправління полягає у тому, щоб продовжити речення «Моя донька...», або «Мій син...», називаючи якомога більше позитивних рис своєї дитини.

– Вправа «Згоден – не згоден» [5] спрямована на усвідомлення зростаючої самостійності дитини і спростовання ефективності тотального контролю. Батьки мають відгукнутися та обґрунтувати своє ставлення до низки тверджень, наприклад: «Я вважаю, що повинен знати про все, що думає моя дитина», «Не можна бути другом дитині», «Суворі дисципліна в дитинстві розвиває сильний характер» тощо.

Третя зустріч з батьками спрямована на обговорення явища жорстокого поводження з дитиною, його причин, ознак та наслідків. У ході роботи класний керівник має вирішити такі завдання: розкрити проблему жорстокості у сучасному суспільстві та її джерел; проаналізувати найбільш поширені місця, де діти «вчаться» насильству або потерпають від нього; визначити ознаки, за якими батьки можуть виявити ситуацію булінгу та вчасно на неї відреагувати; правила правильного реагування; визначити важливість дотримання всіма учасниками взаємодії норм і правил просоціальної поведінки; вправляти батьків у методах безконфліктної комунікації.

Для реалізації цих завдань можна використати такі вправи, як:

– Притча про жорстокість [4], осмислення якої моделює міжособистісні відносини, сприяє поліпшенню взаєморозуміння між суб'єктами спілкування, новому баченню проблеми.

В одному з монастирів Шаоліню майстер навчав учня бути добрим і чуйним. Згодом останній поцікавився: «Учителю, а як довідатися, наскільки я жорстокий?». На це мудрець відповів: «Щоразу, коли ти завдаватимеш удару своєму ворогу, уяви себе на його місці і відчуй його біль. І якщо один раз ти не відчуєш болю – знай, жорстокість поглинула тебе».

– Дискусія «Правила покарання» [6] вироблення вміння адекватно, не конфліктуючи, ефективно взаємодіяти з дитиною. Під час обговорення батьки створюють пам'ятку «Правила покарання», до пунктів якої входять: «Караючи, слід поважати особистість», «Покарання – крайній захід», «Перед покаранням потрібно відповісти собі на питання, чого ви хочете досягти в такий спосіб» тощо.

– Вправа «Чотири правила для батьків» спрямована на налаштування батьків на конструктивне реагування у випадках виявленого булінгу [3].

Правило 1. Спокій і впевненість. Важливо, щоб ці профілактичні дії з впровадження правил, або дії допомоги у випадку нападів батьки робили спокійно і впевнено, даючи дітям позитивний емоційний ресурс захищеності, підтримки. Впевненість дорослого у здатності подолати негаразди – одна з тих речей, яка сигналізує дитині про безпечність її життєвого світу.

Правило 2. Спільно з іншими батьками. Своє хвилювання і тривогу можна обговорювати з іншими дорослими, наприклад, іншими батьками, діти яких були жертвами булінгу (програма дій школи може включати організацію таких зустрічей).

Правило 3. Односторонці в закладі освіти. Варто також поставити до відома педагогів, поінформувати про наявність проблеми, адже це дозволить їм більш уважно і цілеспрямовано відстежувати ситуації традиційного булінгу, поєднання якого з кібербулінгом є особливо небезпечним.

Правило 4. Разом з дитиною. Не потрібно створювати дитині ілюзію легкості подолання проблеми, адже насправді це може бути нелегко, потребуватиме зусиль. Потрібно казати, що разом це буде легше, адже об'єднання зусиль буде робити це завдання посильним.

Четверта зустріч на тему: «Безпека дитини у просторі Інтернету. Кібербулінг» спрямована на усвідомлення батьками близькості проблеми кібербулінгу та необхідності підготовки дитини до безпечного комунікування в просторі Інтернет. У ході роботи класний керівник має вирішити такі завдання: розкрити проблему кібербулінгу та її наслідків для розвитку дитини, визначити принципи протистояння кібербулінгу, вправляти батьків у опануванні засобами контролю віртуальних практик дитини, визначити порядок дій у разі виявленого випадку кібербулінгу, спрямована на обговорення проблеми кібербулінгу на безпечності інтернет-середовища для дитини. Для реалізації цілей зустрічі можна використати таку вправу, як:

Вправа «Основні принципи батьків у протистоянні кібербулінгу» [2]. Загальні настанови батькам можна узагальнити до двох принципів: уважність до дитини та її віртуальних практик (зокрема, важливим елементом батьківського контролю є розташування комп'ютера в зоні спільного користування (вітальня, кухня) та спроможність батьків уважно вислуховувати дитину щодо її вражень і дій у віртуальному середовищі, знайомитись із сайтами і тими кібертехнологіями, які використовуються дітьми тощо); правильне реагування на проблему (необхідно зберегти свідчення події; як би батьків особисто не вразило те, що показала дитина – потрібно зберігати спокій, не лякати дитину додатково своєю бурхливою реакцією, адже задача-мінімум – емоційна підтримка; проговорити з дитиною ситуацію, що трапилась, уважно вислухати).

П'ята зустріч на тему «Ненасильницька комунікація. Толерантність до різноманіття» має на меті усвідомлення батьками цінності ненасильницької комунікації та толерантного ставлення до людини не залежно від її соціального

статусу, релігії, національної культури тощо. У ході роботи класний керівник має вирішити такі завдання: розкрити поняття ненасильницької комунікації та її ролі для гармонізації міжособистісної комунікації; визначити ознаки нетолерантного ставлення до людини та можливі наслідки цього; сприяти сприйняттю батьками феномену різноманіття, його загальноцивілізаційного значення; вправляти батьків у методах ненасильницької комунікації. Для реалізації цілей зустрічі можна використати таку вправу, як:

Вправа «Валіза для найкращого тата і найкращої мами», спрямована на розвиток навичок аналізу тих позитивних рис, які є затребуваними під час повноцінного спілкування з дитиною. Батьки мають «зібрати валізу» в яку увійдуть всі якості, які допомагають їм у вихованні власних дітей.

Висновки. Складовою системи заходів із попередження булінгу у дитячому середовищі молодшої шкільної ланки є змістовна співпраця класного керівника класу із батьками. В умовах дистанційного навчання, взаємодія з батьками може відбуватися шляхом комунікування з важливих нагальних питань у чаті класу, організації батьківських зборів, через підготовку та розповсюдження наочної інформації, а також бібліотеки важливих джерел інформації. Системоутворюючими для системи взаємодії із батьками мають стати систематичні зустрічі, зміст яких має ґрунтуватися на даних діагностичного вивчення та глибокому розумінні вчителем внутрішньокласних проблем і пріоритетів.

Список використаних джерел

1. Лещук Г. В. Ненасильницька комунікація як механізм ефективної міжособистісної взаємодії у соціономічних професіях *Науковий журнал Хортицької національної академії*, № 7, 2022. С. 176–182. DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2022-7-16>
2. Найдьонова Л. А., Букіна Ю. О., Григоровська Л. В., Дятел Н. Л. Діагностика булінгу (цькування) в закладі освіти URL : <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/main/deps/ps/buling/module3/konspekt.pdf>
3. Панок В., Луценко Ю., Voettcher J. Інформаційно-методичні рекомендації з питань психологічної травми та надання психосоціальної допомоги дітям, педагогам та батькам : ГО «Всеукраїнська асоціація практикуючих психологів», 2023. 18 с.
4. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. / Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с.
5. Робота психолога з батьками / [упоряд. Т. Гончаренко]. Київ : Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. 112 с.
6. Широкоградюк Л. Лихослів'я у шкільному середовищі: профілактика і корекція Київ : Шк. світ, 2009. 128 с.

ЗМІСТ

ПЕРЕДНЄ СЛОВО	3
<i>Агєєнко Т. А., Нікуленко С. І.</i> ПРОБЛЕМИ ТВОРЧОЇ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ «ПОЗАКЛАСНА ВИХОВНА РОБОТА».....	4
<i>Акімова О. М.</i> МОНІТОРИНГ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА.....	6
<i>Аксьонова С. В., Макарова С. В.</i> РОЛЬ БАТЬКІВСЬКОЇ ПІДТРИМКИ ТА ДОПОМОГИ У НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	9
<i>Аржанухіна С. В., Агафонова Д. В.</i> ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ	13
<i>Архіпова Н. Ю., Ткач О. В., Каргіна Н. В.</i> ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК УМОВА КОМПЕТЕНТНОЇ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ.....	14
<i>Бабиніна Ю. Р.</i> ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	17
<i>Баранов В. С.</i> МУЗИЧНА ТЕРАПІЯ В СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПРОБЛЕМАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	20
<i>Башевська М. Л., Колеснікова М. Л.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	22
<i>Башлай В. М.</i> ПАРТНЕРСТВО З БАТЬКАМИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ПРОСТОРУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	24
<i>Belmaz Ya. M., Zlatina K. L.</i> THE ROLE OF THE EDUCATIONAL COMPONENT "CONTRASTIVE LINGUISTICS OF ENGLISH AND UKRAINIAN LANGUAGES" WHEN TRAINING FUTURE TEACHERS OF ENGLISH	26
<i>Берєснєв О. І., Журавльова І. М.</i> АКТУАЛЬНІ ТРЕНДИ У СПОРТІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ.....	28
<i>Берєснєв О. І., Потапова Н. В.</i> ШЛЯХИ ЗАЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ УЧНІВ ДО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	30
<i>Бившева Т. Ф., Овчарова І. А., Погода О. В.</i> КЛЮЧОВІ СФЕРИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	32
<i>Богомол І. Є., Шевченко М. В.</i> СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	36
<i>Боженко І. Д.</i> ОСОБИСТА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	39

Бондаренко Г. М., Курганнікова О. О. КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ПРАКТИКА УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО АНГЛІЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ».....	42
Бондаренко А. О., Сазонова І. О. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	45
Борзик О. Б., Молчанюк О. В., Прокопенко Д. С. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	48
Борисов В. В., Білецька О. Л. СТРУКТУРА І ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	51
Бровченко А. К. СТРУКТУРА ТА ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У РОБОТІ З ДІТЬМИ, ЩО МАЮТЬ ПОРУШЕННЯ РОЗВИТКУ ...	58
Василенко О. М., Златіна К. Л. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	63
Васильєв С. В. ПОРІВНЯННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ І РЕСПУБЛІЦІ МОЛДОВА	65
Васильюк О. М. ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	70
Візірякіна О. М. СОЦІОЛОГІЧНИЙ НАПРЯМОК ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ, ЕРГОТЕРАПЕВТІВ).....	74
Возняк В. С. ПОНЯТТЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	77
Волошина Н. В., Отрошко Т. В. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	83
Гайдук К. В. ПЛАТФОРМА LABSTER ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ	87
Гамрецька Г. С. ПРОЄКТ З УСНОЇ ІСТОРІЇ ЯК ОСВІТНІЙ ТРЕНД ЦІЛІСНОГО НАВЧАННЯ.....	89
Гейдел А. М., Калашник Д. С. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВИ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	91
Глєбова В. О., Зворська Н. А. МОНІТОРИНГ В СИСТЕМІ ОСВІТИ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	94
Голозубова О. В., Матенко Є. П. ОСВІТНІ КЛАСТЕРИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	96
Гомзяк Д. Д., Шукалова О. С. ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ І СІМ'Ї У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЯКІСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	99

<i>Гордієнко Н. М., Попівца І. І.</i> СПІВПРАЦЯ ІЗ БАТЬКАМИ ЯК СКЛADOVA СИСТЕМИ ЗАХОДІВ ІЗ ПОПЕРЕДЖЕННЯ БУЛІНГУ В ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ МОЛОДШОЇ ШКІЛЬНОЇ ЛАНКИ	102
<i>Давидченко Д. В., Акімова О. М.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ПРОСТОРУ	108
<i>Давидченко І. Д.</i> СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	112
<i>Дехтярєва О. О., Калашник Д. С.</i> СПОРТИВНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ	118
<i>Дмитренко К. А.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	121
<i>Дорош Т. Л., Нагорнюк В. І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТВОРІВ ПРОФЕСІЙНО- ПЕДАГОГІЧНОГО РЕПЕРТУАРУ	124
<i>Дрокіна А. С.</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	130
<i>Дьоміна О. В.</i> МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ	133
<i>Елькін О. Б., Рассказова О. І., Гринько В. О.</i> МІЖНАРОДНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИХ НАВИЧОК В УКРАЇНІ: ЗАДЛЯ ЖИТТЯ У ХХІ СТОЛІТТІ	138
<i>Ємельяненко Г. Д.</i> СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ ФІЛОСОФІЇ СВІДОМОСТІ	141
<i>Єніна А. С., Табачник І. Г.</i> ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	144
<i>Жулід М. С.</i> ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	146
<i>Журавель М. В.</i> СУЧАСНИЙ ПІДРУЧНИК З ІНФОРМАТИКИ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	149
<i>Задорожня Я. І.</i> ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	152
<i>Замазій Ю. О.</i> ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА РОЗБУДОВИ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	155
<i>Зворська Н. А., Савченко В. Е.</i> РОЗВИТОК МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС УРОКІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	157
<i>Зозуля О. В., Зозуля І. І.</i> МАЛЯРСТВО З НАТУРИ – ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ГАЛУЗІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	159